№ 27 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՐՏԻ 8 **1894** ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՐՏԻ 8 № 27

ՔՍԱՆԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Անբերրիութեան վերաբերեալ զեկուցումը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Այս հարցերին էլ պատասխանեցէք. Դպրոցական առողջապահութիւն. Կարսի գաղթականները և կարոտեալները. Նոր Բայազէտի գաւառի վիճակը. Նամակ Էջմիածնից. Նամակ խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Տեղեկութիւններ Թիւրքաց Հայաստանից. Ազատամիտ կուսակցութիւնը: Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌԸ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՈՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Նամակ Շվէյցարիայից:

ԱՆԲԵՐՐԻՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄ

Վերջին երկու տարիների անբերրիութիւնները մեծ հոգածութեան մէջ գցեցին բոլոր այն անձանց, որոնք զբաղված են մեր երկրի տնտեսական բարօրութեան խնդրով: Կովկասեան Գիւղատնտեսական Ընկերութիւնը, որ կոչված է մեր երկրի գիւղատնտեսական շահերի ներկայացուցիչը լինելու, նուիրեց անբերրիութեան քննութեան մի քանի նիստեր և կազմեց մի յանձնաժողով, որ ծրագիր մշակի թէ անբերրիութեան պատճառները գիտնականապէս ուսումնասիրելու և թէ նրա առաջն առնելու միջոցներ որոնելու համար:

Գիւղատնտեսական ընկերութեան առաջիկայ նիստին յանձնաժողովը ներկայացնելու է իր զեկուցումը և այդպիսով ընկերութեան ուշադրութիւնն է հրաւիրվում կարեւոր ձեռնարկութիւնների այն առաջին փորձերի վրա, որոնք պէտք է ճանապարհ բանան և միւսների համար:

Մեր երկրի մի քանի արդիւնաբերութիւնների վրա վաղուց դարձրած է կառավարութեան և ընկերութեան ուշադրութիւնը: Օրինակ, շերամապահութեան զարգացման համար հիմնած է մի կայարան՝ գաւառական մի քանի բաժանմունքներով, որ ուսումնասիրում է շերամապահութեան դրութիւնը և ուսուցանում է կատարելագործութեան եղանակները: Խաղողի վազի գանազան տեսակ հիւանդութիւնների դէմ մաքառելու համար՝ հաստատված է փիլօքսէրային մասնաժողով մի քանի խմբերով, որոնք իւրաքանչիւր տարի, ամիսներ շարունակ, գործում են այգիներում խաղողի հիւանդութիւնները քննելու և վազերը բժշկելու նպատակով: Բամբակի մշակութիւնը զարգացնելու համար կառավարութիւնը ուղարկել է մեր երկիրը մասնագէտ: Այգեգործութիւն սովորեցնելու համար գիւղատնտեսական ընկերութիւնը հիմնել է մի դպրոց:

Բայց հողագործութեան ամենատարածված մասի, այն է հացահատիկների մշակութեան ուսումնասիրութեան և զարգացման համար, մինչև այժմ ոչինչ չէ արված ոչ կառավարութեան, և ոչ գիւղատնտեսական ընկերութեան կողմից:

Եթէ մի կողմից մեր երկրի ջրաբբի հողերը կարող են բացի հացահատիկներից բուսցնել խաղող, բամբակ, կնջիթ, ծխախոտ, զանազան մրգատու ծառեր. միւս կողմից լեռնային սարահարթների մեծ տարածութիւններ անընդունակ են, բացի հացահատիկներից և խոտից, բուսցնել ուրիշ արմտիք և այդպիսով ստիպված են հացագաշտերի և տնանապահութեան վրա հիմնել բոլոր անտեսութիւնը:

Ինչպէ՞ս անենք, որ գիւղացու հողը տայ աւելի արդիւնք, քան նա տալիս է այժմ: Հողի այս կամ այն ձևով պարարտացնելը, նոր գործիքներով մշակութիւնը, սերմնափոխութիւնը ի՞նչ աստիճանով կարող են աւելացնել հողի արդիւնաբերութիւնը: Արդեօ՞ք բանջարանոցները, մի քանի տեսակ ծառերի այգիներ տնկելը չե՞ կարող փոքր ի շատէ մեծացնել գիւղացու տարեկան եկամուտը:

Այս և սրանց նման խնդիրները պէտք է տեղն ի տեղը լուրջ ուսումնասիրվեն, ենթարկվեն փորձերի և վերաստուգութեան, որպէս զի կարողանան էական գործնական նշանակութիւն ստանալ և կեանքի մէջ գործադրվել:

Ուսումնասիրութիւն և փորձ—ահա ինչ է առաջարկում այն զեկուցումը, որ պիտի կարդացվի Գիւղատնտեսական ընկերութեան նիստում: Մի կողմից ուսումնասիրել ներկայ տնտեսական կեանքի պայմանները և պարզել զարգացման խոչնդոտ հանգամանքները, միւս կողմից նոր տնտեսութեան կատարելագործված մշակութեան փորձեր անել:

Ի հարկէ, այդ փորձերը չեն կարող մի քանի շաբաթվայ կամ ամիսների ընթացքում իրանց դերը կատարել, վերջացնել: Հարկաւոր է, որ նրանք յարատեւ գոյութիւն ունենան, անընդհատ շարունակեն վերահասու լինել տնտեսական փոփոխութիւններին և կարողանան իբրև օրինակ և դպրոց ծառայել գիւղական ազգաբնակութեան համար:

Ցանկալի է, որ կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութեան յիշատակած առաջարկութիւնը արձագանք գտնի կառավարչական շրջաններում և գործադրութիւն ստանայ իրականութեան մէջ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՅՍ ՀԱՐՑԵՐԻՆ ԷԼ ՊԱՏԱՍԽԱՆԵՑԷՔ

Կարդացինք «Արձագանքի» պատասխանը Ղալաղեայի փողերի մասին, և ապշեցինք:

Ի՞նչ է պատասխանում «Արձագանքը»: Եթէ դէն գցենք նրա պատասխանից ստիպողական քաղաքավարութեան անտեղի ֆրազները, աւելորդ սրախօսութիւնները և առակները, մաքրենք նրան յուսահատ ինքնագովութեան գոհարներից, տակը կը մնայ մի փաստ,—այն է, որ «Արձագանքի» խմբագրութիւնը հրկիզեալների համար ստացած փողերը ամբողջապէս մինչև այժմ չէ հասցրել հրկիզեալներին:

Այդ խոստովանում է ինքը «Արձագանքը»:

Նախ քան մանրամասնութիւնների մէջ մտնելը, մենք առաջարկում ենք մի հիմնական հարց.—Ինչ բարոյական կամ իրաւաբանական իրաւունք ունի մի հիմնարկութիւն, լինի դա խմբագրութիւն, ընկերութիւն կամ նոյն իսկ մասնաւոր անձ, որոշ նպատակով, յայտնի գործի կամ յայտնի աղէտի համար հաւաքած փողերը՝ չը հասցնել նպատակին, պահել և վերջն էլ յայտարարել, թէ մի որոշ նպատակի համար հաւաքած գումարը՝ ինքը աւելի բարւօք է համարում գործ դնել ուրիշ, թէև նոյնպէս լաւ նպատակի համար:

Այդպիսի իրաւունք ոչ ոքի, ոչ մի տեղ չէ տալիս ոչ էտիկան, և ոչ բարոյական պարտաճանաչութիւնը:

Եւ հէնց այդ ապօրինի, վտանգաւոր սովորութեան տեսակէտից է ահա, որ մենք այսօր բացարձակ մեղադրում ենք «Արձագանքի» խմբագրութիւնը, որ նա հաւաքած փողերը իսկոյն չէ հասցրել ուր հարկն է:

Այդ կողմից, ի հարկէ, «Արձագանքի» խմբագրութիւնը արդարանալու ոչինչ հիմք չունի, և հէնց այդ է պատճառը, որ նա իր ծիծաղելի պատասխանը համեմել է զանազան մութ և անհասկանալի ակնարկներով:

Այդ ակնարկները պարզելու համար մենք առաջարկում ենք «Արձագանքին» հետևեալ հարցերը.

1) Ո՞ր նախադասին է իրաւունք տուել «Արձագանքին», հրկիզեալների համար ուղարկած փողը, պահել դպրոցական շինութեան համար, քանի որ ներկայումս նոյն գիւղացիներից շատերը հաց չունեն ուտելու, ապրանքի համար խոտ չունեն և կրակի պատճառով՝ զրկված լինելով իրանց տնից և տնտեսութիւնից, ձմեռվայ ցրտերին մեծ նեղութեան, սրտաճմլիկ աղքատութեան մէջ են: Ի՞նչ չէնքի մասին խօսելու ժամանակ է, քանի որ գիւղացիները քաղցած են և մերկ:

2) Ի՞նչ գործ ունի այդ հարցում Շամախու առաջնորդը:

3) Ի՞նչու է «Արձագանքը» ուղում հաշիւը տալ ապրիլին և օգոստոսին:

4) Փոխանակ անորոշ կերպով խօսելու ընթացիկ հաշուի տոկոսի մասին, ինչու «Արձագանքը» պարզ չէ ասում, թէ արդեօք փողը բանկի մէջ դրած է, թէ ոչ, և եթէ դրած է, ո՞ր ամսից է դրած:

5) Ի՞նչքան փող է ծախսվել և ինչքան է մընում:

Սպասելով այդ հարցերի պատասխանին, որից յետոյ մենք կը խօսենք «Արձագանքի» խմբագիր պ. Աբգար Յովհաննիսեանի հետ, մենք այսօր վերջացնում ենք մեր խօսքը աւելացնելով հետևեալ փոքրիկ նկատողութիւնը.

Ինչո՞ւ չէք յիշել ձեր ստացած գումարների թւում ս. Խաչից, Երեմեայ Ապրեսեանի ձեռքով՝ ղալագեացիների օգտին ուղարկած 100 րուբլին:

*

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

VI

Նստարանները: Նստարանների խնդիրը շատ լաւ ուսումնասիրված է բժիշկներից և մանկավարժներից այս վերջին կիսադարում, Ֆինչի տուած զարկից յետոյ, 1854 թ., շվէյցարական հիգիէնիստները՝ Ֆարները և Գիյոմը վաթսունական թւականներին ցոյց տուեցին, որ անյարմար դասարանական կարասիքները պատճառում են ողնաշարի ծռումներ և կարողացան այս փաստի ֆիզիօլօգիական բացատրութիւնը տալ:

Ողնաշարի այս ծռումները չափազանց յաճախ են պատահում. դեռ Գիյոմը գտել էր, որ աշակերտների համարեա $^1/_3$-ը քիչ կամ շատ ծռել են իրանց ողնաշարը: Մայերը,—Բիմբօլդի ասելով,—336 աշակերտների մէջ 189-ի մօտ ողնաշարի անկանոն զարգացումն գտաւ, և այս անկանոնութիւնը աճում էր և աւելանում դասատնից—դասատուն: Այն ինչ առաջին դասատան երեխաներից միայն 43% ողնաշարի ծռումներ էին ներկայացնում. հինգերորդում այս տոկոսը հասնում էր 71-ի:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ՇՎԷՅՑԱՐԻԱՅԻՑ

Ժընէվ, փետրվարի 13-ին

Խոստովանելով referendum-ի ահագին նշանակութիւնը, որ նա ունի շվէյցարական կազմակերպութեան մէջ, չէ կարելի չը նկատել, որ նա, այսպէս ասած, բացասական բնաւորութիւն ունի: Ահա թէ ինչու: Ժողովուրդը դնում է իր «այո»-ն կամ «ոչ»-ը, իր Veto-ն միայն նրա վրա, ինչ որ իրան պատրաստած առաջարկում են, ինչ որ իրան ներկայացնում են: Նա չէ կարող այդ referendum-ով մտցնել այն, ինչ որ ինքն է ցանկանում, այն, ինչ որ իր ցաւերը, իր հոգսերը, իր պիտոյքներն են պահանջում. նա չէ կարող իր ցանկացած օրէնքը մտցնել: Թէև պարլամենտում նստած պատգամաւորները իր ընտրածներն են, ուրեմն և իր պահանջների, ձգտումների և ցաւերի արտայայտիչները, բայց և այնպէս ո՞ւմ չէ յայտնի, որ այդ պատգամաւորները շատ յաճախ մոռանում են իրանց պարտաւորութիւնները դէպի իրանց ընտրող ժողովուրդը: Referendum-ը չէր կարող այդ պակասը լրացնել: Վաղուց է որ շվէյցարացիք նկատել էին այդ պակասը: Հարկաւոր էր մի նոր օրէնք, որ այդ բաց տեղը լրացնէր:

Եւ ահա 1891 թւի ապրիլի 8-ին մի նոր օրէնք է ստեղծվում և առաջարկվում հասարակական քուէարկութեան: Ժողովուրդը նոյն թւականի յուլիսի 5-ին հաստատում է իր վաղուց ցանկացածը: Այդ նոր օրէնքը, որը կրում է initiative populaire—ժողովրդային նախաձեռնութիւն—անունը, լրացնում է referendum-ի թերի կողմը, ժողովրդին տալիս է այն, ինչ որ չէր կարողանում տալ referendum-ը: Այդ նոր օրէնքով՝ յիսուն հազար բնակիչ իրաւունք ունեն պահանջել, որ մտցնեն այս ինչ կամ այն ինչ օրէնքը, ոչնչացնել գոյութիւն ունեցող մի օրէնք: Այդ պահանջը ներկայացնվում է դաշնակցական խորհրդին, այդտեղից անցնում է դաշնակցական պարլամենտներին, այնուհետև ժողովրդային քուէարկութեան:

Կարճ կերպով պատմենք թէ ինչպէս առաջ եկաւ այդ կարեւոր նորութիւնը: 1848 թւականից սկսած մինչև օրս Շվէյցարիայի բնակիչներից 50,000 հոգի իրաւունք ունէին պահանջել սահմանադրութեան քննութիւնը: Ըստ երեւոյթին, այդ իրաւունքի հիման վրա նրանք կարող էին քննել սահմանադրութեան ոչ միայն ամբողջը, այլ և նրա մի մասը, մի հատուածը: Ժողովուրդը կարողացաւ, օրինակ 1874 թ. քննել, փոխել ամբողջ սահմանադրութիւնը, բայց երբ կարիք է եղել քննել, փոխել սահմանադրութեան մի մասը միայն, ժողովրդին այդ չէ յաջողվել: Օրինակ 1880 թւին առաջարկել են փոխել սահմանադրութեան 30-դ յօդուածը այն մտքով, որ դաշնակցութիւնը իր վրա վերցնի բանկային տոմսակների մենօպօլիան: Այդ փոփոխութիւն պահանջող 50,000 անձնաւորութիւններին մերժում են՝ առարկելով թէ կարելի է քննել ամբողջ սահմանադրութիւնը, և ոչ թէ միայն մի մասը: Դուրս է գալիս՝ նա, որ իրաւունք ունի քննել և փոխել մի հիմնարկութեան ամբողջը, չէր կարող նոյնը կատարել նրա մի մասի վերաբերմամբ: Ահա այստեղից հիմք առաւ ժողովրդի անբաւականութիւնը, որը աճելով արձագանք է գտնում Շվէյցարիայի վարչական շրջաններում: Ծնունդ է առնում մեր վերև յիշած «ժողովրդային նախաձեռնութիւն» ասված իրաւունքը, որը իբրև մի նոր օրէնք մտնում է շվէյցարական սահմանադրութեան մէջ 1891 թւին: Այսուհետև ժողովուրդը կարող է քննել, փոխել սահմանադրութեան և մի յօդուածը՝ չը շարժելով նրա ամբողջը: Այսուհետև նա կարող է մտցնել այն օրէնքը, որը համապատասխանում է նրա պահանջներին, որը բուժում, առողջացնում է նրա ցաւերը: Այդ իրաւունքով ժողովուրդը ինչ ցանկանայ կարող է անել, եթէ միայն նա միաձայն գործի:

Այդ նոր սահմանված օրէնքով բնակիչներից 50,000 հոգի, ինչպէս վերև էլ ասեցինք, մի խնդիրք են պատրաստում, ներկայացնում դաշնակցական խորհրդին: Վերջինի մէջ քննում են խնդիրքը (փոխել, մտցնել մի նոր օրէնք, ոչնչացնել գոյութիւն ունեցողը, և այլն), յայտնում են իրանց կարծիքը, ապա յանձնում պարլամենտներին: Այստեղ նոյնպէս խնդիրքը ենթարկվում է մանրամասն քննութեան, յայտնում են իրանց կարծիքը, որը գուցէ հակառակ է լինում խնդրքին, բայց և այնպէս առանց մի մազաչափ անգամ փոխելու ժողովրդային նախաձեռնութեամբ պահանջածը՝ իրանց կարծիքի հետ միասին առաջարկում են հասարակական քուէարկութեան: Ընդունել—չընդունելը՝ դարձեալ ժողովրդից է կախված. ժողովուրդն է այստեղ, ինչպէս և referendum-ի ժամանակ, նրան ընդունող, հաստատողը: Ժողովուրդը, կասկած չը կայ, այն կընդունի, որը իր շահերին է համապատասխանում, այն, որը ինքն է առաջարկել:

Մեր դպրոցներում այդ տեսակէտից դեռ հետազօտութիւններ արած չեն, բայց ոլքան մենք կարողացել ենք նկատել, մեզ մօտ էլ ողնաշարի ծռումները մեծ տոկոս են կազմում։

Առողջապահութեան բազմակողմանի պահանջներին բաւականութիւն տալու համար այս վերջին ժամանակները նորանոր բարեփոխումներ են մտցրվել սեղանների ձևի մէջ։

Մեր, գոնէ գաւառական՝ դպրոցներում այնքան քիչ կարևորութիւն է տրվում նստարանների ձևին, որ օգտաւէտ ենք համարում մի քիչ կանգ առնել այդ խնդրի վրա։

Մի տարրական գիտելիք է, որ **նստարանը պէտք է սեղանին կից լինի**, այլապէս նրանք կարող են կամ չափազանց հեռու լինել միմեանցից, կամ չափազանց մօտ, երկու դէպքումն էլ մանկան նստելը անկանոն և վնասաբեր կը լինի։ Ընդունված է, որ նստարանը այնքան մօտ լինի գրասեղանին, որ նրա եզրը մի քիչ սեղանի եզրի տակը ընկնի, այնպէս որ, եթէ սեղանի յետին եզրից մի ուղղահայեաց (перпендикуляръ) իջեցնենք, նա պէտք է ընկնի նստարանի վրա։ Հասկանալի է, որ այսպիսի դասասեղանների մէջ աշակերտը անկարող կը լինի ուղիղ ոտի կանգնել, ուստի նոր ձևի սեղանների տախտակը կամ ծալվում է վերև, կամ յետ է քաշվում, որպէս զի տեղ բացվի։

Նստարանի բարձրութիւնը յատակից, նրա լայնութիւնը, նրա թիկունքի չափը և այլն նոյնպէս որոշված են առողջապահութեան մէջ, որոշված է նոյնպէս նրա ուղղաձիգ հեռաւորութիւնը գրասեղանի տախտակից։

Այս բոլոր մանրամասն հետազօտութիւնների նպատակն է,—այնպէս յարմարեցնել դասարանական սեղանները, որ մանուկը ուղիղ և հանգիստ նստի պարապելու միջոցին, առանց իր մկանունքները լարելու, որովհետև այս լարման հետևանքը լինում է յոգնածութիւնը, որը առաջացնում է անկանոն և մատաղ կազմուածքի համար վնասակար դրութիւններ։ Հասկանալի է, որ անկանոն դրութիւնները վերջ ի վերջոյ կը ծռեն մանկան փափուկ ոսկորները, կը խանգարեն արեան կանոնաւոր շրջանառութիւնը և ներքին օրգանների գործունէութիւնը։ Իսկ այս բոլորի հետևանքն են՝ կրծքացաւ, գլխացաւ, սրտի բաբախումն և այլն. վատ նստարանների վնասակարութիւնը ակներև է լինում գրութեան միջոցին, երբ մանուկները ստիպված են լինում ամենավնասակար դիրքեր բռնել, որպէս զի կարողանան գրել։

Գրութեան միջոցին մանկան մկանունքները սաստիկ լարման մէջ են, բայց այսպիսի լարումն երկար չէ կարող տևել և մի քանի րօպէից յետոյ մկանունքները թուլանում են, և երեխան նեցուկ է որոնում հանգստանալու համար։ Ցարմար նստարանների վրա այս յոգնածութիւնը ուշ է վրա գալիս, քանի որ երեխան կարող է այդ նստարանի վրա հանգիստ նստել և ուղիղ գրել։

Երբ սեղանը նստարանից հեռու է, երեխան կռանում է, որպէս զի ձեռքը տետրակին հասնի. մի քիչ յետոյ կուրծքը կպցնում է սեղանի եզրին. նոյնը պատահում է, երբ սեղանը չափազանց ցած է, իսկ երբ նա չափազանց բարձր է, երեխան ստիպված է լինում մի թևը ամբողջապէս սեղանի վրա դնել և յենվելով այդ թևի վրա, ողնաշարը այն կողմը ծռել։ Մի քիչ յետոյ այդ թևը յոգնում է և այն ժամանակ երեխան այդ կողմի կողքը կպցնում է սեղանին և յենվում է նրա վրա։

Տետրի անկանոն դիրքը՝ սեղանի եզրի վերաբերմամբ կարող է նոյն հետևանքն ունենալ։ Օրինակ, երբ աշակերտին ստիպում են տետրակը ուղիղ դնել, իսկ տառերը ծուռ գրել, **թեք գծերով**, այդ դէպքում երեխան ստիպված է լինում գլուխը ծուռ տառերի ուղղութեամբ թեքել՝ գլխի հետ միասին ծռվում է ողնաշարը, որովհետև բնականաբար մանուկը այնպէս է գրում, որ տառերի գլխաւոր գծերը ուղղահայեաց են սեղանի եզրին։ Այս պայմանով միայն աշակերտը կարող է գլուխը ուղիղ պահել գրի ժամանակ։

Գրութիւնը անվնաս դարձնելու համար հետևեալ պայմանները անհրաժեշտ են. 1) Տետրակը պէտք է քիչ ծուռը դրվի սեղանի եզրի վերաբերութեամբ։ 2) Տետրակը պէտք է դրվի ուղղակի գրողի կրծքի առաջ, ոչ աջ և ոչ ձախ։ 3) Երեխան պէտք է լաւ նստի նստարանի վրա, կռնակը նստարանի թիկունքին կպցրած և երկու ձեռքն էլ սեղանի վրա դրած՝ այնպէս որ արմունկները սեղանի վրա չը դրվեն, այլ կախ մնան։ 4) Ոտերը պէտք է կախ չը մնան, այլ կամ յատակին կամ պատուանդանին հասնեն։ 5) Գլուխը պէտք է միշտ ուղիղ և բարձր պահվի, և ոչ թէ կռանայ տետրակի վրա։ 6) Երբէք չը պէտք է դիպչի սեղանին։ 7) Տառերի հիմնական գծերը պէտք է ուղղաձիգ լինեն սեղանի եզրին։

Բժշկապետ Վ. Արծրունի

ԿԱՐՍԻ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ԿԱՐՕՏԵԱԼՆԵՐԸ

Ինչպէս յայտնի է, Կարսի նահանգում հայի մեծ կարօտութիւն կայ։ Նահանգի զանազան գիւղերից սկսել են թափվել Կարս քաղաքը կարօտեալ գիւղացիները և Թիւրքաց Հայաստանից գաղթականներ, որոնք չունենալով ապրուստի որ և է միջոց, դիմում են ողորմութեան։

Այդ կարօտեալների դառն վիճակը փոքր ի շատէ ամոքելու և նրանց հաց մատակարարելու համար, ինչպէս մի քանի անգամ առիթ ենք ունեցել հաղորդելու, Կարսի զինւորական նահանգապետ գեներալ-լէյտենանտ Տօմիչի յորդորով, կազմվել է մի առանձին մասնաժողով։

Հաղորդելով այդ նոյն տեղեկութիւնները, պաշտօնական «Карсъ» լրագիրը իր № 9-ի մէջ տպել է մի յօդուած, որից հարկաւոր ենք համարում մի քանի քաղուածներ անել։

«Ձմեռուայի և մի որ և է ապրուստի միջոց որոնողների թիւը այնքան մեծ է, որ մասնաւոր անհատների բարեգործութիւնը, որոնք յօժարութեամբ օգնում են խեղճերին, բաւական չեղաւ»։ Այդ պատճառով, ասում է լրագիրը, կազմվեց մի մասնաժողով, որի նպատակն է «չը թողնել որ սովածութիւնից մեռնեն խեղճերը»...

«Ներկայումս, շարունակում է լրագիրը, մասնաժողովից նպաստ ստացող աղքատների թիւը 700 է, որոնք ամեն օր ստանում են $1^1/_4$ ֆունտ հաց, $^1/_3$ ֆունտ միս, որ օրեկան նստում է 40 րուբլի»։

Մասնաժողովը հանգանակել է մօտ 1600 ր., որից արդէն ծախսված է 1000 ր., հետևաբար «աղքատներին այդ գումարից մնունդ տալը կարող է հազիւ մի ամիս տևել»։ Գաղթականների համար հաւաքած փողի գումարը 1098 րուբլի է։

Իր յօդուածը պաշտօնական լրագիրը վերջացնում է հետևեալ խօսքերով.

«Թող չը ցամաքի տուողի ձեռքը. Աստուած մէկին հարիւրով կը վարձատրէ նրան, ով օգնութեան ձեռք կը կարկառէ իր կարօտեալ եղբօր»։

Տարակոյս չը կայ, որ այդ բարի յորդորը անհետևանք չի մնայ և մեր հասարակութիւնը կը շտապէ թեթևացնել կարօտեալների դառն վիճակը։

Այդ առիթով «Тифлисскій Листокъ» լրագիրն ևս իր № 51-ի մէջ՝ ոգևորված հրաւէր է կարդում հասարակութեան՝ շտապել օգնութիւն հասնել Կարսի կարօտեալներին և գաղթականներին։

ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԷՏԻ ԳԱՒԱՌԻ ՎԻՃԱԿԸ

Հացի թանկութիւնը Նոր Բայազէտի գաւառում արդէն հասարակութեանը յայտնի փաստ է, և նոյն իսկ թէ մի քանի հիմնարկութիւններ և թէ մասնաւոր անձինք, իրանց նուէրներով, փոքրիկ օգնութիւն են մատուցել գաւառի բազմաթիւ կարօտեալներին։

«Кавказъ» պաշտօնական լրագիրը, իր մարտի 5-ի համարում, մի քանի խօսքով բացատրելով այդ գաւառի անբերրիութեան և աղքատութեան պատճառները, աւելացնում է. «Աղքատութիւնը աւելի և աւելի զգալի է դառնում, և սպառնում է՝ որ առաջ կը բերի ծանր հետևանքներ, նոյն իսկ սով։ Շրջակայ գիւղերի բնակիչները, համարեա ամեն օր, խմբերով թափվում են քաղաք, լքցվում գաւառական վարչութեան շենութիւնը, կառավարութիւնից շարունակ օգնութիւն խնդրելով։ Քաղաքացիները դրանցից յետ չեն մնում, և փոխատուութեան մասին եղած միատեսակ խնդիրքը կրկնում են հարիւրաւոր ձայներ... Տխուր է խընդրողների վիճակը. նրանք օրվայ հաց չունեն։ Նախանձելի չէ և տեղական գաւառապետի վիճակը, որին ուղղած են այդ բոլոր խնդրվածքները։ Լուրջ կերպով զբաղված լինելով այդ հարցով, գաւառապետը նորերս անձամբ այցելեց մօտիկ գիւղերը, որպէս զի տեղն ու տեղը ծանօթանայ ժողովրդի վիճակի հետ. նոյն նպատակով նա գնաց Դարաչիչագի գաւառամասը, որտեղից ինչպէս լսվում է, գնալու է Երևան՝ խնդրելու նահանգապետից, որ շտապեցնեն փոխատուութիւնը»։

Մեր խմբագրութեան մէջ վերջին երկու ամիսների ընթացքում ստացված նամակներից յայտնի է, որ Նոր Բայազէտում կազմված է, գաւառապետի հաւանութեամբ, մի մասնաժողով, որ, նըպատակ է դրել օգնել կարօտեալներին փողով, ալիւրով, հացով։

ՆԱՄԱԿ ԷՋՄԻԱԾՆԻՑ

Փետրվարի 25-ին

Այս տարի փետրվարի 22-ին՝ Ղևոնդեանց և փետրվարի 24-ին՝ Վարդանանց տօնը Էջմիածնում առանձին ուշադրութեամբ տօնվեց։ Մեր խընկելի նահատակների տօնին թէ նախատօնակներին և թէ առաւօտեան ժամերգութեան ու պատարագին, Վեհափառը ներկայ եղաւ սկզբից մինչև վերջը։ Երկու տօներին՝ վանքի սեղանատանը հանդիսաւոր ճաշկերոյթ էր պատրաստված, որին ներկայ էին Վեհ. կաթողիկոսը, ամբողջ միաբանութիւնը, ճեմարանի սաները, սինոդի ատեանատուներ և կողմնակի հիւրեր։ Ճաշի կարգադրիչները գովելի հոգացողութեամբ, ճեմարանի ուսուցիչներին չէին հրաւիրել, երևի յանուն տընտեսութեան, որ ծախսը մեծ չը լինի... Երկու տօներին էլ սեղանատանը Վեհափառը խօսեց այն մաքով, թէ հայոց եկեղեցին իր հաստատութեամբ այս նահատակների աքանչելի մարտիրոսութեանն է պարտական, թէ այդ եկեղեցու խորաքանչիւր քարը շաղախված է դրանց արիւնով և այլն։ Ճաշի ժամանակ երգում էր ճեմարանի երգեցիկ խումբը։

Փետրվարի 24-ին, երեկոյեան, ճեմարանում հանդիսով տօնվեց Վարդանանց նահատակութեան յիշատակը։ Այդ օրը, երեկոյեան ժամը 7-ին, ճեմարանի ուսուցիչները, աշակերտները և կողմնակի հիւրեր, հանդիսասրահում պատրաստված, ընդունեցին Վեհափառին, որ ներս մտաւ բազմաթիւ եպիսկոպոսների և վարդապետների ուղեկցութեամբ։ Երգեցիկ խումբը սկսեց Վարդանանց «Նորահրաշ» շարականը. ապա երկրորդ լսարանի ուսանող Ս. Մազմանեան ամբիոն բարձրանալով՝ Վարդանանց պատերազմի պատճառների և հետևանքի մասին մի ազդու ճառ կարդաց։ Երգեցիկ խումբը երգեց «Ով դու բարեկամ» երգը։ Ապա հերթով հանդէս եկան զանազան դասարանների աշակերտներ, որոնցից մէկը կարդաց Գամառ-Քաթիպայից բանաստեղծութիւն, միւսը իր գրած բանաստեղծութիւնը տօնի առիթով, ուրիշ երկուսը կարդացին Եղիշէից յայտնի կտորներ,—պատերազմի մի նկարագիրը, Վասակի վախճանը և այլն։ Ակներև էր, որ հանդիսի կարգադրիչները գովելի հոգատարութեամբ աշխատել էին բոլոր դասարանների աշակերտներին մասնակից անել հանդիսին։ Ամբողջ ժամանակ, մէջ ընդ մէջ, երգվում էին կամ խմբական, կամ սօլօ երգեր։ Վերջիններից աչքի ընկան մի ձայնեղ աշակերտի երգածները—«Ձայն տուր ով ծովակ» և «Լուսնի ամպերը»։ Այս բոլորից յետոյ մի գեղեցիկ ճառ խօսեց երկրորդ լսարանի ուսանող Ա. Աւագեան։ Ապա ամբիոն բարձրացաւ հայր Խորէն Ստեփաննէն և ոգևորված առեղնաբանեց, շեշտելով հինգերորդ դարու յաւերժայիշատակ նահատակների ոգևորող գաղափարներից մէկի—հայրենասիրութեան վրա։ Ժամը մօտ 10-ն էր, երբ հանդէսը փակվեց։

Հանդիսի թողած տպաւորութիւնը ընդհանրապէս լաւ էր. բայց աւելի ևս լաւ պիտի լինէր, եթէ երգեցողութեան ուսուցիչ—սարկաւագը մի շնորքով երգեցիկ խումբ կազմած ունենար, որ...

Եթէ մենք դաշնակցական իրաւունքների սահմաններից դուրս գնալով, անցնենք կանտոններին, կը տեսնենք որ այդ «ժողովրդային նախաձեռնութիւն» անւած իրաւունքը գոյութիւն ունի և այդտեղ, թէև ոչ բոլոր կանտոններում։ Նա գործ է ածվում օրինակ, Բեռն, Ցիւրիխ, Թիւրգովի, և այլն։ Ցիւրիխում՝ Շվէյցարիայի այդ ամենաազատամիտ կանտոններից մինում, հինգ հազար բնակիչներ իրաւունք ունեն պահանջել, որ քննեն կանտոնական սահմանադրութեան մի յօդուած, փոխել, մտցնել մի օրէնք... Կանտոնական բիւջէտի ծախսերը՝ 20,000 ֆրանկից (8000 րուբլի) բարձր գումարները, պէտք է անցնեն նախ և առաջ ժողովրդի քուէարկութեամբ։ Բոլոր օրէնքները, սահմանադրութեան ամեն տեսակ քննութիւնները, կանտոնի բոլոր ծախսերը, նոր փոխառութիւնները, բոլոր, բոլոր հարցերում վերջին խօսքը ժողովրդին է պատկանում։ Այդ է պատճառը, որ այսօր Ցիւրիխ կանտոնի, ի միջի այլոց կառաւարչական գործունէութիւնների դպրոցական գործը ամենածաղկած դրութեան մէջ է գտնվում։ Այնտեղ ոչ միայն մանկական պարտէզներում և սկզբնական դպրոցներում բոլոր դասական առարկաները՝ գիրք, տետրակ, մատիտ, և այլն ձրի են, այլ նոյն իսկ և միջնակարգ դպրոցներից շատերի մէջ։ Եւ այդ բոլորը շնորհիւ referendum-ի և ժողովրդային նախաձեռնութեան։

—

«Ժողովրդային նախաձեռնութիւն»—ահա մի օրէնք, որով շվէյցարական ազգաբնակութիւնը կարող է ինքն իրան կառավարել բոլորովին ազատ կերպով. այդ սկզբունքը նրան իրաւունք է տալիս ստեղծել օրէնքներ՝ թէ քրէական և թէ քաղաքացիական, պատերազմ յայտնել այս կամ այն պետութեան, զանազան դաշներ կապել, ոչնչացնել տուրքերը, և այլն և այլն. նա կարող է վճռել ինչ տեսակ ձեռնարկութիւն որ լինի. նա կարող է մինչև անգամ լուծել իր ներկայացուցիչների իրաւունքները, ոչնչացնել իր պարլամենտի գոյութիւնը...

Referendum և «ժողովրդային նախաձեռնութիւն»—ահա այն երկու հաստատութիւնները, որոնք Շվէյցարիան դարձնում են մի երկիր՝ հիմնված ամենաժողովրդական սկզբունքների վրա։ Referendum-ով ժողովուրդը ընդունում, հաստատում է այն օրէնքները, որ մշակել, պատրաստել են իր ընտրած ներկայացուցիչներից բաղկացած ժողովները։ Նա ընդունում է միայն այն օրէնքները, որոնք համապատասխանում են, կարող են ծառայել իր և իր երկրի շահերին։ Նա մերժում, դէն է գցում այն, որը նա անյարմար է գտնում։ Referendum-ով ժողովուրդը իրան առաջարկածներից ջոկում, ընտրութիւն է անում. իսկ իր «նախաձեռնութեամբ» նա իր սեփական ծրագիրն է առաջարկում, որ չէ անցել իր ներկայացուցիչների մաքով կամ որից նրանք գուցէ գիտամամբ խոյս են տուել... Այս երկու հաստատութիւնները մէկը միւսին լրացնում են. սրանք այնպիսի գեղեցիկ հիմնարկութիւններ են, որոնցով Շվէյցարիան լիակատար իրաւունք ունի պարծենալու։ Ո՛րչափ բարի նախանձ նա կարող է շարժել, օրինակ, իր հարևան ֆրանսիական հանրապետութեան մէջ։ Ո՛րքան ժամանակ է, որ վերջինիս ժողովրդի մի մասը իր ներկայացուցիչների բերանով ցանկանում, աշխատում է քննութեան ենթարկել իր արդէն հնութեան նշաններ ցոյց տուող սահմանադրութիւնը. բայց այդ նրան չէ աջողվում։ Միթէ կարող էին այնչափ հակառակել ֆրանսիական չափաւոր հանրապետական պատգամաւորները, եթէ նրանց ընտրող ժողովուրդը մի այնպիսի իրաւունքի տէր լինէր։

Կամ միթէ Իրլանդիան արդէն վաղուց ստացած չէր լինել այն արտօնութիւնները, որոնք հանճարեղ ծերունուն այնքան վիշտ ու հոգացողութիւն են պատճառում, բայց որոնք լորդերի շնորհիւ գուցէ դեռ շատ երկար ձգձգվեն. միթէ նրանք արդէն իրագործված չէին լինել, եթէ անգլիական պետութեան մէջ գոյութիւն ունենար շվէյցարական այն երկու հիմնարկութիւնների նման մի հաստատութիւն։

Այդ հիմնարկութիւնների շնորհիւն է, որ շվէյցարական պարլամենտներից դուրս են գալիս այնպիսի օրէնսդրութիւններ, արտօնութիւններ բուն ժողովրդի համար, որ ոչ մի երկրի պարլամենտներ չեն անում։ Նրանց շնորհիւն է, որ կանտոններից շատերի մէջ մտցրված է դասական պիտոյքների աշակերտներին ձրի մատակարարելը, հանգուցեալների թաղումը կառավարութեան ծախսով. նրանց շնորհիւն է, որ ահագին գումարներ են յատկացրած սկզբնական և բարձրագոյն կրթութեան գործին, երկրագործական կարիքներին, երկաթուղիներ կառուցանելուն. նրանց շնորհիւն է, որ մի քանի կանտոններում մտցրած են պրոգրեսիվ հարկեր, պարտաւորեցուցիչ քաղաքական պատիժ, ապահարզան, բանուորներին խնամող օրէնքներ, և այլն և այլն։

Այդ երկու հաստատութիւններով Շվէյցարիան նորից մի քանի քայլ առաջ է անցել գոյութիւն ունեցող հանրապետութիւններից։

Ս. Շահեանց

պխսին կար առաջ և այն էլ քառաձայն: Խմբական երգերը միաձայն էին և ականջ ծակելու չափ աններդաշնակ: Բայց այդ դեռ ոչինչ. սարկաւագը չէ քաշվում այսպիսի հանդէսներում հրապարակ գալ դաշնամուրի վրա ածելով, մի բան, որ նա ոչ մի տեղ սովորած չէ և հետևապէս հասկանալի է, թէ ինչ ծանր և մի և նոյն ժամանակ խղճալի տպաւորութիւն է թողնում: Խորհուրդ ենք տալիս քիչ համեստ լինել և հանգիստ թողնել թէ դաշնամուրը և թէ հանդիսականների լսելիքը:

Z.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ալէքսանդրօպօլ, փետրվարի 27-ին

Բարեգործական ընկերութեան Ալէքսանդրօպօլի ճիւղի վարչութիւնը, ստանալով խմբագրութեանդ միջոցով տեղիս կարօտեալների օգտին ուղարկված 30 րուբլին, որից 25 ր. հանգանակված է Բագւում պ. Կ. Տ. Յովհաննիսեանի ձեռքով, իսկ 5 ր. ուղարկել է պ. Ս. Միրզոյեան՝ Սմրղանդից, ո-րոշեց յատկացնել այդ գումարը տեղիս ձրի ճաշարանին:

Վարչութիւնս յայտնում է իր խորին շնորհակալութիւնը նուիրատու պարոններին՝ նրանց կատարած բարի գործի համար, և յարգելի խմբագրութեանդ:

Նախագահ վարչութեան՝ Ա. Կարապետեան
Գործավար՝ Զ. Ջամբայեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Երէկ, մարտի 6-ին, Թագաւոր կայսրի գահակալութեան տօնի օրը, բոլոր դաւանութիւնների եկեղեցիներում, մաղթանքներ կատարվեցին: Երեկոյեան քաղաքում ճրագալառութիւն կար:

—

Մեզ հաղորդում են, որ վերջին վեց ամսվայ ընթացքում՝ Էջմիածնի վեհարանում զանազան անձինքներից ստացված դրամական նուիրաբերութիւնները հասնում են մինչև 50,000 րուբլու:

—

Արդարադատութեան մինիստր Մուրավեօվ, ինչպէս լսել են լրագիրները, գալու է Կովկաս, քննելու Կովկասի և Անդրկովկասի դատաստանական հիմնարկութիւնները:

—

Լսում ենք, որ Շուշու առաջնորդ Այվազեան եպիսկոպոսը և Շամախու առաջնորդ Սմբատեան արքեպիսկոպոսը կանչվում են Էջմիածին:

—

Ամսիս 6-ին, կիրակի, Քամոյեանց եկեղեցում կայացաւ ծխականների ընդհանուր ժողով, Թեմական առաջնորդի նախագահութեամբ, եկեղեցու վերանորոգութեան մակարդակը քննելու և հաստատելու համար: Մակարդակը կազմող ճարտարապետ Բելօյ հաշւել է, որ վերանորոգութիւնը կը նստի 20,000 րուբլի: Ժողովը մի քանի փոփոխութիւններ կատարելով մակարդակի մէջ, ո-րոնք ծախսի գումարը պէտք է նուազեցնեն, ընդունեց նրան և որոշեց ձեռնարկել վերանորոգութեան:

—

Յօգուտ Գրիգոր Արծրունու արձանի և գրուածքների տպագրութեան ստացանք՝ Զանգեզուրից, Յովհաննէս Դանիէլեանցի միջոցով, 50 րուբլի՝ հանգանակած Ղաթարի պղնձահանքում՝ հետևեալ անձինքներից. Մէլիք-Ազարեանցի հանքը 15 ր., Շ. Մէլիք-Շահնազարեանց 2 ր., Ս. Աստուածատուրեան 2 ր., Ա. Բաբայեան 2 ր., Մ. Աթաջանեանց 2 ր., Պ. Յակոբեան 1 ր., Ս. Աթաջանեանց 1 ր., Մ. Մէլիք-փարսադանեան 1 ր., Յ. Յակոբեանց 1 ր., Մ. Ավանէսեան 1 ր., Մ. Տէր-Մաթէոսեանց 1 ր., Գ. Պետրոսեանց 1 ր., Ի. Խօջանուրիջանեանց 1 ր., Յ. Խօջանուրիջանեան 1 ր. Ե. Խօջանուրիջանեանց 1 ր., Ե. Մարտիրոսեանց 1 ր., Ս. Տէր-Նազարէթեանց 1 ր., Ս. Ղարախանեանց 1 ր., Մ. Խօջանուրիջանեանց 1 ր. 30 կ., Հ. Մանուկեանց 1 ր., Ա. Խաչատրեան 1 ր., Յ. Խօջանուրիջանեան 1 ր., Պ. Գրիգորեանց 1 ր., Բ. Ղազարեան 1 ր., Ի. Սաֆրազբէգեանց 1 ր., Ա. Կոստանեան 60 կ., Մ. Օրբէլեանց 60 կ., Խ. Մելքումեան 50 կ., Մ. Կոստանեանց 50 կ., Մ. Դաւիթեանց 50 կ., Թ. Հայրապետեանց 50 կ., Հ. Իսղրաչեանց 50 կ., Հ. Անտօնեան 50 կ., Գ. Դանիէլեանց 50 կ., Ա. Կոստանեանց 50 կ., Ե. Բալասանեան 50 կ., Վ. Ղուկասեան 50 կ., Մ. Քօչարեանց 50 կ., Բ. Ստեփանեան 50 կ., (50 կոպէկ պոստի ծախս): Ուրեմն նախկին 2430 րուբլի 16 կոպէկի հետ այժմ ունենք 2480 րուբլի 16 կոպէկ:

—

Նկարիչ Այվազովսկի պատրաստել է երկու նոր պատկեր, մէկը «Մրրիկ Սեվաստօպօլի ափերում», միւսը՝ «Վենեցիայի տեսքը՝ քաղաքային այգուց»: Այս պատկերները արդէն չուտով ի ցոյց կը դրվեն Պետերբուրգում:

—

ՂԱՐԱՍՈՒ-ԲԱԶԱՐԻՑ մեզ գրում են. «փետրվարի 24-ին, Վարդանանց տօնի օրը, տեղիս հայոց դպրոցում կայացաւ մանկական գրականական առաւօտ և ներկայացում: Ներկայ էր՝ բացի դպրոցի երկսեռ աշակերտներից՝ նաև բաւական հասարակութիւն: Սկզբում աշակերտներից մէկը ճառ կարդաց, որի մէջ համառօտ և մանուկներին հասկանալի լեզւով դուրս էր բերված Վարդանանց պատերազմի պատմութիւնը և նրա նշանակութիւնը: Ապա աշակերտները բերանացի արտասանեցին բազմաթիւ ոտանաւորներ և առակներ: Լաւ տպաւորութիւն թողեցին Րաֆայէլ Պատկանեանի՝ Նոր-Նախիջևանի բարբառով գրված ոտանաւորները: Յետոյ ներկայացրեցին «Տունը կաթում է» և «Սև կատու» մանկական պիեսը, որ բաւական աջող անցաւ: Անտրակտներում դըպրոցի երգեցիկ խումբը երգում էր հայերէն երգեր: Վերջը աշակերտներին քաղցրեղէն բաժանվեց: Ժողովուրդը չատ գոհ մնաց»:

—

Վաղը, չորեքշաբթի օր, մարտի 9-ին, արքունական թատրոնում՝ մեզ մօտ հիւր եկած շնորհալի երգչուհի Հեղինէ Թոմասեան տալու է մի կօնցերտ, մասնակցութեամբ պիանիստ Րօզենբերգի:

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են, «Մեզանում օրից օր աճում են գողութիւնները. Նորերս չարագործները կոտրելով մի հայի տան դուռը, որտեղ քնած է է լինում մի ծերունի, մտնում են ներս ու ժողովելով տան իրերը, ուզում են փախչել. յանկարծ ծերունու՝ միւս սենեակում քնած որդին վրա է հասնում և ատրճանակի հարուածով վիրաւորում մէկին: Չարագործները երկու անգամ հրացան են արձակում և անհետանում, տանելով իրանց հետ ծերունու արկղը, որի մէջ՝ ինչպէս պատմում է ծերունին, պահում էր 200 րուբլի՝ իբրև հոգու բաժին: Մինչ օրս գողերը չեն ձերբակալված: Անցեալ շաբաթ գողերը մտնելով մի թուրքի տուն ձի տանելու նպատակով, տանուտէրը վրա է հասնում ու հրացանի մի հարուածով տեղն ու տեղը սպանում մէկին, որը թուրք ջրաբեր է լինում: Քանի մի օր էլ սրանից առաջ չարագործները ծակելով մի խանութի պատը, տարել են մօտ 150 րուբլու ապրանք»:

—

ՍՈՒՐԱՄԻՑ մեզ գրում են. «փետրվարի 24-ին ուսումնարանի դահլիճում կայացաւ հայոց երկսեռ դպրոցի հոգաբարձուի և երէցփոխի ընտրութիւնը: Գօրու յաջորդը այդ օրը եկել էր Սուրամ՝ ընտրութիւնները իր ներկայութեամբ անելու: Հաւաքվեցին մօտ 48 ծխականներ: Հոգաբարձու ընտրվեց Յովսէփ Գրձելեան, իսկ երէցփոխ՝ Ստեփաննոս Գրձելեան: Յոյս ունենք, որ նոր ընտրվածները լրջութեամբ կը վերաբերվեն գործին և կաշխատեն հանել ուսումնարանը իր ողորմելի վիճակից»:

—

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ մեզ գրում են, որ հանգուցեալ Գրիգոր եպիսկոպոս Աղաւնեանի թողած հարստութեան մասին զանազան տգեղ և անախորժ լուրեր են պտտում: Շատերը հաւատացնում են, որ հանգուցեալը մեծ գումար ունէր, բայց թէ ուր մնաց այդ փողը, ում ձեռքը անցաւ և այլն, այդ մասին մինչև օրս ոչ ոքի պաշտօնապէս և ճիշտ ոչինչ յայտնի չէ:

—

ԴՈՒԲԱՑԻՑ մեզ գրում են. «փետրվարի 27-ին այստեղի եկեղեցու ծխականները հրաւիրված էին դպրոցի դահլիճը՝ հոգաբարձական պատգամաւորներ ընտրելու. առաջին ընտրութիւնը առաջնորդը անվաւեր է համարել: Այս անգամ պատգամաւորների ընտրութիւնը չը կայացաւ, որովհետև քահանան բոլոր ծխականներին չէր հրաւիրել և ժողովում պնդում էր՝ թէ բոլոր ծխականների թիւն է 96. բայց երբ ժողովականներից մէկը իր կազմած ծխականների անուանացուցակը կարդաց, ո-րոնց թիւն էր 206, քահանան համոզվեց, և պատգամաւորների ընտրութիւնը նշանակեց մարտի 6-ին, խոստանալով հրաւիրել բոլոր ծխականներին: Նոյն օրը ժողովում գործակալ քահանան կարդաց առաջնորդի հրամանը, որով պատուիրում է հոգաբարձութեանը երեք ամսվայ ժամանակամիջոցում հաւաքել բոլոր դպրոցապատկան փողը և տալ արքունի գանձարան: Մինչև այժմ, ահա ութը տարի է հոգաբարձութիւնը այդ փողը տալիս է տեղացի վաճառականներին չահեցնելու, իւրաքանչիւրին 100 րուբլի, քսան տոկոսով»:

—

ՍՏԱՒՐՕՊՕԼԻՑ մեզ գրում են. «Տեղացի հայ հարուստներից Բ. Գ. Խուբլարեան նուիրել է Երեանի և Կարսի նահանգների սովեալներին մէկ վագոն ցորեն, որը պէտք է ուղարկի հայոց Բարեգործական ընկերութեան՝ կարօտեալներին բաժանելու: Ցանկալի է, որ այդ համակրելի օրինակին հետևէին տեղացի միւս հարուստ հայերը և օգնութեան ձեռք մեկնէին իրանց եղբայրներին»:

—

ԿԱՂԶՈՒԱՆԻՑ մեզ գրում են. «փետրվարի 24-ին, մեծ բազմութեան ներկայութեամբ, հանդիսաւոր կերպով կատարվեց Վարդանանց տօնը: Ուսուցիչները կարդացին ճառեր, իսկ աշակերտները՝ ոտանաւորներ: Հանդիսի փակման ժամանակ պ. Կաճկաճեան մի քանի ազգու խօսքերով նկարագրեց քաղաքումս ցիր ու ցան եղած բազմաթիւ կարօտեալների դրութիւնը և առաջարկեց ներկայ գտնվող հասարակութեանը՝ օգնութեան ձեռք մեկնել նրանց: Նուիրատուութիւնից գոյացաւ մօտ 32 ր., որը հանդիսականների բազմութեան հետ համեմատելով, չատ քիչ է: Նոյն երեկոյ կազմված էր պարերեկոյթ՝ յօգուտ հայոց դպրոցի. զուտ արդիւնքը հասնում է 80 րուբլու: Առանձին եռանդով աշխատում էին երեկոյթի համար երկու հոգաբարձուներ և ուսուցչական խումբը: Փետրվարի 27-ին, կիրակի երեկոյեան, ռուս սիրողների խումբը, մասնակցութեամբ պ. Կաճկաճեանի, հայոց դպրոցում տվեց մի ներկայացում, որից գոյացած զուտ օգուտը բաժանվելու է կարօտեալներին: Ներկայացումը աջող անցաւ: Հանդիսականները բոլորը ռուսներ էին, բացի մի քանի հայերից: Սրանով հեչտ կարելի է չափել մեր հայ ունեւոր դասակարգի անտարբերութիւնը դէպի ամեն մի բարենպատակ գործ: Պատիւ չէ բերում»:

—

ՎԵՐԻՆ-ԱԳՈՒԼԻՍԻՑ մեզ գրում են. «փետրվարի 26-ին, այստեղի ուսուցիչները ներկայացրին «Թուղթ խաղացողի կեանքը» և «Պառաւներին խրատ» պիէսները: Առաջինը ոչ այնքան, իսկ երկրորդը բաւականին աջող անցաւ: Առաջին պիէսի մէջ՝ օր. Կատարինէ Մէլիք-Ագամալեան աչքի էր ընկնում իր աջող խաղով: Լաւ էր և Գէորգ Ստեփանեան, պանդոկապետի դերում: Մուտքը ճշդութեամբ մեզ յայտնի չէ. լսեցինք որ մօտ 50—60 ր. պիտի լինի: Մի բան, որ չենք կարող մոռացութեան տալ, այդ հանդիսականների սառնութիւնն է: Ոգևորվել լաւ խաղից, կամ դժգոհութեան ցոյցեր անել, երբ վատ են խաղում, —կարծէք այս հասարակութիւնը չը գիտէ: Լաւ խաղացողին չեն ծափահարում. դեռ ծափահարողի վրա էլ խեթ աչքով են նայում»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԹԻՒՐՔԱՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

—

Վանից գրում են. «Լրտես ոստիկան Նուրի էֆէնդիի սպանողը, որ համարվում է Մանուկ Շատուրեան, կախաղան հանվեց»:

Սովի պատճառով Բաղէշէն, Կարինէն, Վանէն ու Քարբերդէն 1526 հոգի գաղթած են Տիգրանակերտ:

Տիգրանակերտէն կը հեռագրեն, թէ առատ ձիւն տեղալով՝ ճամբաները գոցուեր և գիւղերի հետ հաղորդակցութիւնը դադրեր են:

Սեբաստիայից գրում են. «Խուզարկութիւնները և ձերբակալութիւնները կը շարունակուին: Վերջերս 60 ոստիկան զրկուեցան Թուզլասար հայաբնակ գիւղը: Իրենց իմաց տրուած էր թէ բազմաթիւ զէնքեր պահված կայ այդ գիւղի մէջ: Մանրակրկիտ խուզարկութիւններ կատարելով, 50 հատ հին հրացան գտան, գայլախազով գործածուելիք տեսակէն, անցած դարէն մնացած: Ոստիկանները յայտարարեցին թէ արգելուած զէնքեր են ատոնք և Թուզլասարցիները պատժելու համար, գիւղին երկու քահանաներն ու 12 գիւղացիներ առին բերին Սեբաստիա, ուր մինչև այժմ բանտին մէջ կը տառապին խեղճերը:

ԱԶԱՏԱՄԻՏ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

—

Այս օրերս Լօնդօնում ազատամիտ կուսակցութեան մի քանի ներկայացուցիչները մի միտինգ կազմեցին: Այդ միտինգի ժամանակ խօսված ճառերի իմաստն այն էր, թէ ինչ կտակ է թողել Գլադստօն ամբողջ կուսակցութեան, և ինչ պէտք է լինի կուսակցութեան գործը մօտիկ ապագայում:

Բոլոր հռետորների կարծիքով, Գլադստօն հեռանալով քաղաքական ասպարիզից իր մեծութեան փայլուն շրջանում, թողել է կուսակցութեան երկու մեծ ընթացիկ խնդիր,—իրլանդական խնդիրը և լօրդերի ժողովի հարցը:

Երկու հարցերն էլ մեծ հարցեր են, և պահանջում են կատաղի կռիւ մղել հակառակորդների դէմ ու մեծ տոկունութեամբ առաջ մղել նրանց մչակութիւնը: Այդ կարևոր է մանաւանդ այն պատճառով, որ անգլիական հասարակաց կարծիքը որոշ և վերջնական գաղափար չէ կազմել այդ երկու խնդիրների լուծման եղանակի մասին: Ինքը Գլադստօն այդ հարցը արծարծել է աւելի թէօրիապէս, քան թէ տեխնիկական մանրամասնութիւնների կողմից:

Ազատամիտ կուսակցութեան համարեա բոլոր ներկայացուցիչները այն համոզմանն են, որ կուսակցութիւնը պէտք է հաւատարիմ մնայ իր հին ղեկավարի կտակին, և չարունակէ առաջ մղել նրա պաշտպանած երկու մեծ խնդիրը՝ իրլանդական հարցը և լօրդերի ժողովը ոչնչացնելու հարցը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Կ. Պօլսից լրագիրներին հաղորդում են, որ այնտեղի դիպլօմատիական շրջաններում լուր է տարածվել, թէ չուտով Թիւրքաց մայրաքաղաքն է գալու ռուսաց ծովապետ Աւելան, որին դեռ անցեալ տարի էին սպասում, բայց խօլէրայի պատճառով այդ այցելութիւնը տեղի չունեցաւ: Ծովապետ Ավելան Կ. Պօլիս կը գնայ չատ օֆիցերներով՝ իր նաւատորմի նաւերից մէկի վրա: Հէնց այդ ժամանակն էլ սպասում են ռուսաց դեսպան Նէլիդօվի վերադարձին:

—Վիէննայից հեռագրում են, որ Միլան այս օրերս «Figaro» լրագրի թղթակցի հետ խօսակցութիւն ունենալով, յայտնեց, որ Սերբիան գոհ է Ռուսաստանից և բարեկամ կը մնայ նրան:

—Լօնդօնից հեռագրում են լրագիրներին, որ ազատամիտ և արմատական կուսակցութիւնները հաւատարմութիւն են յայտնել լօրդ Րօզբէրիին:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բարձր հասակով մի փաստաբան մտնելով դատարանը և այնտեղ տեսնելով մի կարճահասակ մարդու՝ ասաց նրան:

—Դուք փաստաբան էք:

—Այո, եղաւ պատասխանը:

—Դուք այնքան պստիկ էք, որ ես ձեզ իմ գրպանումը կը պահեմ, ասաց բարձրահասակ փաստաբանը:

—Այն ժամանակ ձեր գրպանում աւելի խելք կը լինի, քան թէ ձեր գլխումը, պատասխանեց կարճահասակը:

* * *

Պարիզում, նորերս դիմեցին Էմիլ Զօլային, խնդրելով, որ նա էլ, մի քանի ուրիշ գրողների հետ միասին խնդրի թեթեւացնելու «Le Révolté» լրագրի անարխիստ—խմբագրի վիճակը, որը պատժի է դատապարտված: Զօլան կտրական կերպով մերժեց այդ առաջարկութիւնը, ասելով որ ինքը այդ դատապարտութեան մէջ մտքի ազատութեան ճնշումն չէ տեսնում, և չէ կամենում համերաշխ լինել բռնութիւն գործ դնող պարտիայի հետ:

* * *

Գլադստօնի որդին՝ Հերբարդ Գլադստօն նշանակված է հասարակական աշխատանքների մինիստր: Նրա ընդունակութիւնների մասին, պարլամենտական շրջաններում չատ մեծ կարծիք ունեն, և պնդում են, որ եթէ նա մինչև այժմ պետական նշանաւոր պաշտօններ չէ վարել, դրա պատճառը ծերունի Գլադստօնն է: Ինքը ծերունին աշխատում էր հեռու պահել որդուն, որպէս զի իրան չը մեղադրեն այն բանում, որ հայրը որդուն նշանաւոր պաշտօններ է տալիս:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ 4 մարտի: Բարձրագոյն կարգադրութեամբ, «Րուսալկա» չոգենաւում զոհված ծովա-

գնայների ընտանիքների օգտին նուիրատուութիւններ ժողովելը դադարեցնվում է այս մարտի 7-ից։ Ժողոված գումարները պէտք է ուղարկվեն ծովային գլխաւոր շտաբը։—Այսօր պետական կալուածների մինիստրի նախագահութեամբ, երկրագործութեան վնասող միջատների դէմ սկսվեցին խորհրդակցութիւններ։

ԽԱՐԿՈՎ, 4 մարտի։ Ներքին գործերի մինիստրը թոյլատրել է «Южный Край» լրագրի խմբագիր հրատարակիչ Իօզեֆովիչին խմբագրել և հրատարակել «Иллюстрированный сборникъ къ спутнику Южнаго Края».

ԲԵՐԼԻՆ, 4 մարտի։ Ազմկալի նիստից յետոյ, որ սկսվել էր առաւօտեան ժամի 10-ից, պատգամաւորներով լի դահլիճում, և կոմս Բիսմարկի ու կանցլեր Կապրիվիի մէջ տեղի ունեցած վիճաբանութիւնից յետոյ, ռուս-գերմանական դաշնագիրը ընդունվեց երրորդ ընթերցմամբ, յանկայս։—Կապրիվին, մինիստրները, դաշնակցական խորհրդի կոմիսարները միմեանց շնորհաւորում էին։ Դաշնագիրը իրաւական ոյժ է ստանալու մարտի 20-ին, առաւօտեան ժամը 8-ից։

ՊԱՐԻԶ, 4 մարտի։ Մարդաչափական բաժնում, Մադլէն եկեղեցում պայթիւն առաջացնողին ընդունել են իբրև Բարցէլոնայից նորերս եկած անարխիստ Պովելսին։ Պովելսի կնոջ բնակարանում գտնվել են շատ ապացուցաթղթեր։ Պովելս և կեղծանուն Րաբօդի նոյն անձն է։ Վճռված է կալանաւորել այսօր առաւօտ 13 անարխիստներ։ Լուր կայ, որ Պովելսը գործակից է եղել Տերմինուս սրճանոցի եղեռնագործ Անրիին։

ԲԵՐԼԻՆ, 7 մարտի։ Երէկ կոմս Շուվալով ճաշկերոյթ տուեց, որին ներկայ էին՝ Վիլհելմ կայսրը կոմս Կապրիվի, օբէր-հօֆմարշալ Էյլենբուրգ, ստատս-սեկրետար, Մարշալ և Պետերբուրգի գերմանական դեսպան գեներալ Վերդէր։ Բրեմէնի բորսան ուղարկեց կանցլեր Կապրիվիին շնորհակալութեան հեռագիր՝ առևտրական դաշնագիրը կապելու առիթով։—Կոմս Շուվալով, երէկվայ ճաշի ժամանակ առաջարկեց Վիլհելմ կայսրի կենացը. կայսրը պատասխանեց՝ առաջարկելով Թագաւոր կայսրի կենացը։ Ռուսաց դեսպանատան մէջ կայսրը մնաց մինչև երեկոյեան 11 ժամը։

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱ

Մարտի 4-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ . .	93 ր.	85 կ.
Բերլին վրա 100 մարկ — . .	45 ր.	$82^1/_2$ »
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ — . .	37 »	07 »
Ոսկի — — արժէ . .	7 »	51 »
Մաքսային կուպօններ — . .	151 »	— »
Արծաթ — — — . .	— »	— »
Բորսային դիսկօնտ — . .	5 »	7 »
Պետ. բանկի 5% տոմս 1 շրջանի .	$103^1/_4$ »	— »
— — — — 2-րդ . .	$103^1/_8$ »	— »
— — — — 3-րդ . .	$102^1/_8$ »	— »
5% ոսկեայ ռէնտա	160 »	— »
$4^1/_2$ ոսկեայ փոխառութիւն. . . .	— »	— »
Արևելեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.	— »	— »
— — — 2-րդ —	101 »	75 »
— — — 3-րդ —	101 »	75 »
— — — 4-րդ —	— »	— »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	243 »	50 »
— — երկրորդ —	221 »	25 »
Պետական երկաթուղային ռէնտա.	103 »	— »
$4^1/_2$ ռէնտա	— »	— »
4% ներքին փոխառութեան . . .	94 »	75 »
5% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	101 «	75 »
Ազն. կալ. Պետ. բանկի խաղարկութ.		
Գրաւ. թղթ. — — .	193 »	— »
$4^1/_2$% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի.	$99^1/_8$ »	— »
$4^1/_2$% գրաւական թղթեր կալուած.		
փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մնտալ. .	154 »	— »
— — — թղթադ. .	$101^1/_8$ »	— »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ.		
ընկերութեան օբլիգացիաները.	102 »	— »
Մոսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	101 »	50 »
Օդէսայի — —	100 »	75 »
Թիֆլիսի — — .	98 »	25 »
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	98 »	25 »
— — Քութայիսի — .	98 »	25 »

Ս. Պետերբուրգի բորսայի տրամադրութիւնը խաղաղ է։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչ՝ Մ. ՄԷԼԻՔ-ԱԴԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ, ունտէր-օֆիցէր, որը Ալէքսանդրօպօլի քաղաքային դպրոց աւարտած է և լաւ վկայականներ ունի, զինուորական ծառայութիւնը վերջացնելով, խնդրում է որ և է պաշտօն շատ չափաւոր պայմաններով։ Դիմել Մարտիրոսեանցի տպարան։ Типографія Мартиросянца.
(№ 19) 5—5

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ
ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։

ԱՌԱԻՕՏՆԵՐԸ՝
Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հիւանդութիւնների։
Կ. Գ. ՋԻԿՈՎԱՆԻ—9—$10^1/_2$ ժ. աչքի և նեարդային հ.
Դ. Դ. ՐՈՒԴԿՈՎՍԿԻ—$10^1/_2$—$11^1/_2$ ժ. ներքին, երեխաների և կանանց հ.
Ի. Ֆ. ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—$11^1/_2$—$12^1/_2$ ժ. ականջի, կոկորդի, քթի և կրծքի հ.
Կին-բժիշկ ՏՈՒՐԲՈՎԻՉ—$12^1/_2$—1 ժ. կանանց հ.
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—$1^1/_2$ ներքին և երեխայոց հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝
Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ—6—7 ժ. Սիֆիլիսի և մէզի ու սեռական օրգանների հ.
Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ—7—$7^1/_2$ ժ.
Ի. Ե. ՖՐԱՆՑԻՈՒՍ—7—$7^1/_2$ ականջի, կոկորդի և քթի ու նեարդային հ. երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ։
Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ քիմիական և խուշորացուցական հետազօտութիւններ է անում մէզի, խխի, արեան, կաթի և այլն։
Վճար 50 կ.։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։ Հիւանդանոցումը ընդունվում են և ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
բժշկապետ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ։ (№ 72)

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ
Չորեքշաբթի, մարտի 9-ին լինելու է
Ռուսաց օպերային երգչուհի
Ե. Կ. ԹՈՒՄԱՍԵԱՆԻ և պիանիստ ՌՕԶԵՆԲԵՐԳԻ։
ԿՕՆՑԵՐՏԸ
Սկիզբը երեկոյեան $8^1/_2$ ժամին։ Տոմսակները վաճառվում են Միրիմանեանի երաժշտական դէպօյում, իսկ կօնցերտի օրը, երեկոյեան 7 ժամից, թատրոնի կասսայում։
1—1

Այն անձանց, որոնք յաճախակի դիմում են ինձ հարցնելու թէ իմ „ԴԱՍԱՏԵՏՐ ԿՐՕՆԻ" ա. բ. և գ. տարիների համար կազմած կրօնի դասագրքերը թոյլատրված են արդեօ՞ք հոգևոր իշխանութիւնից, պարտք եմ համարում յայտնելու, որ ի 28 փետրվարի 1894 ամի № 262, ՆՈՐԻՆ ՎԵՀԱՓԱՌՈՒԹԻՒՆԸ բարեհաճել է հրամայելու վերոյիշեալ գրքերը մուծանելու ի շարս այն դասագրքերի, որոնք գործ են ածվում մեր եկեղ.-ծխական դպրոցներում։
Միրաքեան Մողնու Սահակ ք. Սահակեանց
(№ 27) 1—2

Վ Ա Ղ Ա Ր Շ Ա Պ Ա Տ Ո Ւ Մ
ուր մշտապէս ապրում են երկու բժիշկ
ԴԵՂԱՏՈՒՆԸ
տրվում է ԱՐԵՆԴՈՎ։ Դիմել՝ Эривань, Акопьянцъ.
(№ 20) 6—10

Վեհափառ կաթողիկոսի հրամանով լոյս տեսաւ ժողովրդական ընթերցանութեան համար
„ՉԱՐՉԱՐԱՆՔԻ ՇԱԲԱԹԸ"
80 երեսով և 6 պատկերով։ Գինն է 15 կոպէկ։ Գումարով՝ 12 կոպէկ։ Ճանապարհածախս չը պէտք է վճարել։
Դիմել՝ Тифлисъ, Священнику Эммануэлу Назарьянцъ. (№ 24) 3—3

Վ Ա Ճ Ա Ռ Վ Ո Ւ Մ Ե Ն
1) ՀԵՂԻՆԷ, վէպ (450 մեծ. երես) երկու հատոր, տիկին Մարխեանի—1 ր. 20 կ.
2) ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, Յ. Թումանեանի, I հատոր 35 կ.
3) II հատոր 60 կ.
4) ԴԱՇՆԱԿՆԵՐ՝ Յ. Թումանեանի 5 կ.
5) ԱՌԱՆՑ ԴԱԻԱՆԱՆՔԻ, վէպ (507 մեծ. եր.) թարգմանեցին Տ. Յովհաննիսեան և Ե. Թաղիանոսեան—1 ր. 25 կ.
Մեծ քանակութեամբ ուզողները պէտք է դիմեն՝ Тифлисъ, Ф. Вартазарьянцъ. (№ 19) 3—3

Տելէֆօն № 92.
Պահեստը կայարանի մօտ, Ավճալեան փողոցի ծայրում։

ԿԵՐՕՍԻՆ ԳԵՐԱԶԱՆՑ ՅԱՏԿՈՒԹԵԱՆ

Այդ կէրօսինը այրվում է առանց որ և է մուրի և հոտի, որ ստացված է դումայի դահլիճի լուսաւորութեամբ ձայնաւորների նիստերի օրերը։ Այդ կէրօսինը կայ Թիֆլիսում բացառապէս այն պահեստում, որ պատկանում է

„СВѢТЪ" ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Պատրաստվում է նա առանձին պատուէրով Ի. Գ. ԳՕՐՆԻՋԻ Բագուի կէրօսինեան գործարանում, նրա գոյնը $^1/_2$ մարկի է, այրվում է առանց որ և է հոտի և մուրի և ունի կատարելապէս սպիտակ բոց. 10 ժամ այրվելու ընթացքում բոցը ընկնում է 0%։ Գինը մէկ պուդի համար 1 րուբլի է, առանց ուղարկելու, ուղարկելով արժէ 1 ր. 10 կոպէկ։ Իւրաքանչիւր սպառող, ի հաստատութիւն այն բանի, որ ապրանքը ընկերութեան պահեստից է դուրս եկել, անձամբ ստանում է հաշիւը ընկերութեան կնիքով։ Պատուէրները ընդունվում են ոչ պակաս 3 պուդից, տէլէֆօնով և քաղաքային պօստով և կը կատարվեն հետևեալ օրը։ Կէրօսինը ուղարկվում է բ ա կ է ր ո վ «Свѣтъ» նաւթային ընկերութեան բարձր յատկութեան կէրօսին» վերնագրով։ (№ 21) 5—10

Մ Ե Ծ Վ Ա Ճ Ա Ռ Ո Ւ Մ Ն

(Առանց սակարկութեան)

Եղբ. Գուլասպօվների մագազինում և պահեստում, Դվօրցօվայա փողոցի վրա, կալուածական Բանկի տան մէջ և Սարաջևի ու Ծովիանովի տան մէջ, „բակում":

Զ ա ն ա զ ա ն ա պ ր ա ն ք ն ե ր։ կանանց և երեխաների կաստորի և յարդէ գլխարկներ 30 կոպէկից մինչև 1 ր., տղամարդկանց կաստորի գլխարկներ 1 ր. 25 կոպէկից սկսած և աւելի թանգ, վուալներ 20 կոպէկով, կրուժևվաներ, ժապաւէններ, ծաղիկներ, զգեստների և գլխարկների համար փունջեր՝ արշինը 20 կոպէկով և աւելի թանգ, անձրևակալներ, հովանոցներ և ձեռնոցներ 20 կոպէկից, ժերսէ 1 րուբլուց սկսած և աւելի թանգ։ Եւ նոյնպէս մեծ ընտրութիւն մօդային և գալանտերէյնի ուրիշ ապրանքների էժան գներով, որի մէջ պատուելի հասարակութիւնը կը համոզվի՝ այցելելով մեր վաճառումին։

(№ 12) Յարգանքով ԵՂԲ. ԳՈՒԼԱՍՊՕՎՆԵՐ 16—30

ՇՎԵԴԱԿԱՆ ՄԱԳԱԶԻՆՈՒՄ Միքայէլեան փողոցի վրա, № 99, ստացված են՝ պարտիզային, ծաղկի և խոտի **ՍԵՐՄԵՐ**, թարմ, շվէդական՝ շոգիով եփած վարսակի ալ ի ւ ր և կ ր ո ւ պ ա։ Շատ օգտակար է գործածել առհասարակ, մանաւանդ հիւանդ, նիհար երեխաների համար։ Այնտեղ էլ ստացված է **ՊՐԻՄՈՒՍ** նոր խոհանոցը, որը վառվում է կերօսինով, առանց պատրոյգի։ Պրէյս-կուրանտները ձրի են տրվում։
(№ 20) (շ.) 7—10

Շ ո ւ տ ո վ լ ո յ ս կ ը տ ե ս ն ի
„ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԲԺՇԿԱՐԱՆԻ"
առաջին հատորի երկրորդ տետրակը։

Բովանդակութիւն։—Հարինք (брюшной тифъ).—Խօլէրա.—Թանչք (кровавый поносъ).—Անդրադարձ տենդ (возвратный тифъ).—Ճահճային տենդեր (болотныя лихорадки).—Կապոյտ հազ (коклюшъ).—Ինֆլուէնցա։ Առաջին հատորի երրորդ տետրակը, որի բովանդակութիւնն է մարսողական գործարանների հիւանդութիւնները, լոյս կը տեսնի յուլիսին կամ օգոստոսին։ Բժշկարանի երկրորդ հատորը չի տպագրվի՝ սակաւաթիւ բաժանորդներ ունենալու պատճառով։ Բաժանորդները յետ կը ստանան 1 ր. 50 կ. և կամ, եթէ ցանկութիւն յայտնեն, բժշկարանի առաջին հատորից մի օրինակ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԴԱԴԱՐԵՑՐԱԾ Է

Իմ հասցէն. Въ г. Елисаветполь. Помощнику Губернскаго Врача, Доктору медицины Теръ-Григорьянцъ.
Բժշկապետ Տէր-Գրիգորեանց (Թիֆլիսեցի)
(№ 19) 2—3

ԿԱԽԵԹԻ ԱՅԳԵՏԷՐԵՐԻ
Ն Ո Ր Կ Ա Զ Մ Ա Կ Ե Ր Պ Վ Ա Ծ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Յատուկ նպատակ ունենալով մատակարարել տեղական և ներքին Ռուսաստանի շուկաները բացառապէս Կախէթի բնական գինիներով ընկերների այգիներից, սկսում է իր գործողութիւններն այս տարվայ փետրվարի 5-ից։ Արտահանութիւն, մեծ քանակութեամբ և փոքր քանակութեամբ ծախելը կը կատարվի Թիֆլիս քաղաքում ընկերութեան պահեստներում և մագազիններում, որ գըտնվում են՝ 1-ն Միխայլօվսկայա փողոցի վրա, տուն Սլիվիցկու. 2-րդ, Երևանեան հրապարակի վրա, Թամամշևի քարվանսարա։
(№ 13) 8—10

ԳԱՐԵՋՐԻ ՄԵԾ ՊԱՀԵՍՏ
ՌՕՍՏՕՎ—ԴՕՆԻ ՎՐԱ
„ЮЖНАЯ БАВАРІЯ"—„ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԲԱՎԱՐԻԱ"
Գ Ա Ր Ե Ջ Ր Ա Յ Ի Ն Շ Ո Գ Ե Շ Ա Ր Ժ Գ Ո Ր Ծ Ա Ր Ա Ն Ի
գտնվում է Վօկզալի շօսսէի վրա
Կ Ա Ր Լ Ս Տ Ո Ւ Կ Ե Ն
ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ՏԱՆ ՊԱՀԵՍՏՈՒՄ

Արտահանվում է $^1/_{20}$	վէդրօ պարունակող շիշերով	3—
ՊԻԼԽԷՆԵԱՆ	— — — —	3—
ՊԷԼ-ԷՅԼ	$^1/_{40}$ — — —	3—80

Պատուէրներով դիմել Վօկզալի շօսսէ փողոցը, կամ Վէլիամինօվսկայա փողոցի վրա գտնված գրասենեակը, տուն Ջայդէշտօվի, № 6.
(№ 23) (Ե. Հ.) 4—10